

P. Maurus Carnot : 1865-1935

Autor(en): **Camathias, Fl.**

Objekttyp: **Obituary**

Zeitschrift: **Annalas da la Societad Retorumantscha**

Band (Jahr): **50 (1936)**

PDF erstellt am: **16.08.2024**

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

P. MAURUS CARNOT

1865—1935

DA FL. CAMATHIAS

Sco student el collegi de Schwyz ha Gion Carnot de Samnaun termess ses caulds salids all'Engiadina en ina biala poesia, che porta il tetel: «An mein Engadin».

Era sco pader professor a Muster sesenta el aunc sco in engiadines, sco in che auda cun sia vischnaunca de Samagnun (s. Magnus) tiel ludeivel cumin romontsch de Ramuosch. Per igl apiestel dell'Engiadina bassa, che ha in maletg si el raviul della biala baselgia gotica de Ramuosch, ha il P. Maurus giu ina speciala veneraziun da pign ensi. Mond sin visetta tier ils ses a casa ella carezada pintga patria spels confins tiroles, selegra il viandont mintga gada sur las bellezias dellas montognas e vischnauncas engiadinesas. Encuera el bialas materias per sias novellas, «Capricorn ed evla», «La toppa-uors de saung», «La dunschala de Zernez», ne per in drama: «Il zennet de Tarasp», lu anfla P. Maurus il material en las cronicas publicadas dell'Engiadina. Il decan della claustra de Mustèr ha gudignau amitgs numerus era en la patria digl En, nua che sia tgina ei stada muentada dalla buna mumma Paulina Carnot naschida Jenal, nua che siu bab ha teniu criec ed arau ses ers sco bien e stateivel pur grischun. Pader Carnot ha manteniu gronda affecziun per sia emprema patria spel pez Mondin, schegie ch'el ei setratgs en Surselva en l'otra vart de nies car Grischun.

En siu cudisch: «Im Lande der Rätoromanen» muossa P. Maurus als tudestgs era bia poesias engiadinesas, ed el scriva en ina brev, che la translaziun de quellas en lungatg tudestg hagi caschunau ad el buca pauc suadetsch.

P. Maurus ha retschert bia dalla cara mumma patria, mo el ha era turnau bia persuentar alla patria ed a siu pievel. —

* * *

Tschunconta onns, 1885—1935, a Mustèr, el survetsch de lavur ed oraziun, pil reginavel digl Altissim, ei P. Maurus vivius cun gronda premura e fideivladad. Suenter sia mort beada, succedida ils 2 de schaner 1935 el spital de sogn Clau a Glion, ein biaras plemas semessas en moviment per descriver la persuna e l'ovra dil preziau e carezau defunct. Il di de sia sepultura era la vasta baselgia claustrala emplenida cun gleut ord tuttats contradas de nies cantun. E da pli dalunsch ed ord igl jester eran biars presents en malencurada. La tiara ha pers in de ses umens ils pli populars.

Sco in bi di solegliv, cun enqual nibel denteren, ei quella veta dil pader ussa vergada avon nos egls, siu sulegl ei ius resignadamein e cun fatscha pacifica de rendiu, ed ils radis sparti de quella biala glisch laian aunc anavos ina terlischur dalla vallada ora. P. Maurus ha purschiu in cor aviert e carezont a siu Diu ed a tut il pievel.

Miran ins en las gasettas dils decennis vergai, anflan ins savens plaids de comiau, pintgas biografias, che il maun de P. Maurus ha dedicau ad amitgs ed enconischents defuncts sco bials tschupials sin fossa. Quels benefecis pils defuncts e lur parentelas ein vegni restitui ad el abundantamein tier sia sepultura e suenter da biaras varts. «Cun quella mesira, che ti mesiras ad auters, vegn ei miserau e turnau a ti.»

Sche Pader Maurus ha manteniu carezia ed amicezia per ses amitgs tochen sur la fossa ora, con fideivels eis el staus ella carezia per ses amitgs vivents! Las numerusas brevs screttas a quels da siu maun nunstunclenteivel ein perdetgas per quei. Il defunct ha operau bia bien, tenu sidretg bia carstgauns, mussau la via a bia pelegrins tras sias brevs adressadas a quels.

Sco en ses cudischs stampai dat igl auctur era ellas brevs screttas in maletg de siu patertgar e sentir. El plaيدا dall'olma tier l'olma. Ils adressats ein schi leds de haver retschiert ina brev da P. Maurus de Mustèr e salvan quella en truchet, sco el sez salvava cun engraziar las brevs de sia mumma a Samnaun.

Naven dallas scolas aultas ded Innsbruck era Gion Carnot ius en claustra de sogn Placi e sogn Sigisbert ella Cadi sco noviz, per la veta religiosa, dedicada agl Altissim. Pareva ei buca, ch'el vegli satrar leu ses bials duns en in prau davos

baselgia? O na, ual leu ein ses duns vegni mess sil candalier oreifer bein. In professor dils lungatgs grec e latin e tudestg e dell'istoria ha bein caschun avunda de sviluppar talents. Ina gada ordinaus sco sacerdot dil Segner (1888), ha Pader Maurus applicau sias forzas dadens e dado la casa benedictina sco instructor e predicatur festiv. Gleiti ha il feagl de Samnaun saviu s'exprimer en romontsch. A quei vegl lungatg retic ha Maurus dedicau siu studi tochen alla fin de sia veta.

Il P. Maurus ha porschiu a siu contuorn ina benevulientscha e carezia sincera ed abundonta tras natira e grazia divina. El ha communicau a students e pievel ils radis scaldonts de sia intelligenza, ils ideals de cardientscha cristiana. El ei seunfrius per «religiun e pievel». Suandond la regla de sogn Benedetg el ha buc encuretg malreguladamein sesez, mobein la honor dil scaffider ed il beinstar dellas olmas. «Jeu garegel dal mund mo pauc e quei era mo pauc», scheva el cun in sogn doctur. Perquei intent era el gie ius en claustra, refusond las offertas dil mund. Tentaziuns de bandunar il convent en siu noviziat per ir puspei anavos, tier carieras mundanas, ha el rebattiu ventireivlamein. Era dalla claustra anora ha el saviu operar pil pievel, sco el giavischava, beingleiti suenter sco redatur dil «Pelegrin». Mo ei la veta claustrala, la lavur de pader e professor ed oratur buca stada de donn per il giuven poet Carnot? O na! Anzi, il cuntrari ei il cass. Las claustras drovan ils arts de cantadurs e musicants, picturs ed architects. P. Maurus manegiava, che tier la prosa della veta duei la poesia vegnir. El scheva quei cun ina semeglia significonta: «Jeu manegel, che sper casa audi era in curtgin ed jert de flurs.» El senn della buna romantica defendeva nies Maurus ils dretgs della poesia en la veta humana.

Senza la biala vischinonza ded in jert fuss ina habitaziun buc aschi leva ed emperneivla. Il carstgaun intelligent cun siu clar intelletg, cun siu tschaffen per il bi e ver è bien, cun sia fantasia productiva duei daventar in hortulan sin in scalem pli ault, duei far si las èras de sias pussonzas spirtalas e semnar en quellas las semenzas de buns patratgs, bialas inspiraziuns, ch'ei creschi en quei jert spirtal cultivau jarvas e flurs, caglias e pumera, quei ei: canzuns e raquintaziuns, dramas e

P. Chauvps Carnot

Reproducziun suainter il portret fat da Gustav v. Meng

cumedias. Quei tut po legrar ils carstgauns, inflammar la giuventetgna pigl ideal, embellir nies viver e luvrar en quest mund schiglioc spinus.

La Cadi, la nova patria, ha presentau al spert dil giuven academicher engiadines bunas semenzas per oreifras ovras literaricas. Gia Muoth, il professor a Cuera, haveva cantau dagl eremit sogn Sigisbert. Carnot ha cantau la canzun de Mustèr tochen alla fin. Gia igl onn 1888 lai il dramatischer claustral comparer siu «Placidus von Hohenrätien», ch'ei staus representaus sin biaras tribunas de students e giuven, era a Mustèr ed a Fribourg. «Sigisbert en Rezia» legian nos scolars oz en scola ed emprendan ordlunder il svilup della cultura cristiana en nossa atgna tiara. Culla historia della fundaziun della venerabla claustra de Mustèr seoccupescha P. Maurus aunc 1923, cura che «Das erste Heiligtum am Rhein», in drama en siat maletgs, ei compariu en squetsch a Kempen-Rh. Aschia ei il tema dils sogns fundatur della casa de sogn Placi tractaus tras a tras. E la historia della claustra vegn messa a nus avon egl era en il drama festiv «Armas e larmas» digl onn 1899. — La fundaziun della «Ligia grischa» a Trun glorifichescha Carnot 1924 entras siu drama de medem num; Sur Dr. C. Fry ha publicau la lavur en tudestg.

Per il centenari della fundaziun della Ligia grischa a Trun 1924, ei buca quei toc de P. Maurus vegnius representaus, anzi in giuc festiv, sur dil qual P. Maurus scriva en ina brev dils 14 de schaner 1925 agl auctur: Lur Festspiel, sco giuc festiv cun musica e «gronda assistenza», ei staus endretg ed ha giu pli bia cuntegn, ch'il giuc de Tgalavaina. Mia «Ligia» fuss tuttavia buca stada adattada, suenter ch'ins ha per bunas raschuns vuliu in giuc festiv e buca in drama, sco ins ha giavischau tier «Armas e larmas». Dil reminent hai jeu concepiu la «Ligia» la notg-Nadal, hai fatg diever de buc ina lingia digl εμπrem elaborat, e finiu ella ils 16 de mars 1924, da mesa notg, scretta bunamein dal tut en stauncas urettas ed uras de silenziosa notg.» «In müden Stündchen und Stunden der stillen Nacht.» —

Alla vischnaunca de Tujetsch ha P. Maurus dedicau la historia dil «Caplon de Selva». En la val Medel sepassa sia gronda, impurtonta novella romontscha «Monas e minas». Sumvitg

ei il liug nativ dil herox ella grondiusa tragedia dil landrechter «Clau Maissen». Sur las ovras romontschas de P. Carnot ha Dr. Carli Fry ediu 1919 tier Engadin Press Co., Samada e S. Murezi, ina biala meriteivla lavur titulada: «Pader Maurus Carnot sco poet e scribent romontsch», 32 paginas.

Il poet de sogn Placi de 1888 ha silsunter retschiert biaras supplicas per novs dramas. Quels vegnevan representai igl empren silla tribuna studentica de Mustèr, vegnevan lu perfeczionai tenor las experiencias fatgas cun els, e pér suenter surdai alla stampa. Buns tocs per las uniuns de giuvens deva ei lu gnanc en Germania propi daret. Ils numerus tocs dramatics de P. Maurus ein stai beinvegni en Svizzeria ed en Germania. entgins ein vegni translatai en romontsch, il drama de «Venantius» ei stampaus en las «Annalas» della societad reto-romontscha, edius da Sur prof. Dr. J. Cahannes. Students profiteschan bia tras la representaziun dils giucs de P. Maurus, che sedistinguan tras reha acziun, bi lungatg, cuntegn ideal ed educativ.

Ils dramas populars «Armas e larmas», «Clau Maissen», audan tier las meglieras lavurs dramaticas digl autur. Igl ei de giavischar, che las tribunas de nos vitgs representien vinavon ils bials products de P. Maurus. Con bia dil bien ha igl autur fatg tras sia representaziun della Passiun: «Ein Spiel von Jesu Leid und Herrlichkeit» (1933), fatga a Domat ed en auters loghens della Svizzeria.

Igl institut artistic Orell Füssli a Turitg ha ediu 1914 ina gronda collecziun «Poesias», «Gedichte». Mo quei tom cuntegn per de bia buca tuttas poesias liricas de P. Maurus. Gia baul haveva el fatg ina raccolta e numnau quella: «Feierabendstunden in der Zelle». En revistas tudestgas e romontschas sesanflan biaras poesias, fetg adattadas per la declamaziun.

Ils calenders turitges «Diaspora» han purtau biars onns raquintaziuns ord la plema de P. Maurus. Sin viadis, en sias vacanzas e visetas, retscheveva el impressiuns ed observaziuns e formava ordlunder beingleiti ina «historia». Il pievel ha empriu d'enconuscher e carezar P. Maurus era ord quellas raquintaziuns. Alla fin de sia veta ei P. Maurus sefatgs vid la persuna imposanta, problematica dil «Gieri Genatsch». Carnot,

igl engiadines, ha vuliu tschentar in grond monument a quei grond compatriot della val digl En. — Sco il Genatsch haveva buca seschau fermar els stretgs confins grischuns, aschia ha era P. Carnot anflau la via pli lunsch tras il mund. Siu operar e scriver en dus lungatgs, ses talents, sia premura de daventar tut per tuts han fatg, che siu operar ei carschius e s'extendius onn per onn tochen alla fin.

En ses giuvens onns saveva il decan de Mustèr aunc far las sias vacanzas a Rumein, en il hospici della claustra. En la biala vallada de Lumnezia ha el anflau la materia per sia novella publicada egl «Ischi» de 1932: «Sut ils fraissens de Pleiv». En ses vegls onns vegneva el clamaus pli lunsch ora el mund per far leu «vacanza»; P. Maurus visitava sco missionari instituts e claustras en l'Austria; gronda lavur numnava el sias «ferias».

En ina brev ad in amitg ord igl onn 1920 scriva P. Carnot fagend in toc dil portret de sia persuna, senza vuler: «Els ein quel che stat a casa — jeu sun il viandont. (Der Wanderer). Mo jeu sun tonaton dapertut de casa, sch'jeu sun giu a Turitg, ne sch'jeu sun en in vitget. Jeu vivel dapertut sin medema moda ed hai adina la medema filosofia. Jeu pertratgel nuota nuidis vid il plaid: «Mei ora egl entir mund!»

«Cura ch'igl avat Benedetg, de pia memoria, ha supplicau mei, gleiti suenter mia Messa nuviala, ded ir a pardagar enzanua, el astgi strusch garegiar quei, sun jeu staus leds e cuntents. Ed il bien bab, ch'el ei adina staus per mei, ha lu embratschau mei e dau a mi sia benedicziun, la quala jeu hai speranza de buca haver mess a perder. Quei digel jeu, sina quei ch'Els capeschien miu viagiari. Quei esser sin viadi ei bein mai senza sacrificis. Jeu sefermass bugen enzanua e scrivess aunc differentas caussas, avon ch'jeu mondi a casa. Mo quei ha zun pauc de muntar.» — «La stad proxima vi jeu finir enzitgei romontsch, «La Ligia grischina», ed il «Gieri Genatsch» tudestg, sch'ei vegn entuorn mei empau pli ruasseivel, che la stad vergada. . . . Ussa hai jeu mintga di in car, intelligent e brav scolar, il prenz hereditari Otto — empau confiart en temps stgirs. Mo jeu vesel enzitgei sco in'aurora . . .»

Il 20 de november 1919 scriva P. Maurus en ina brev: «En quest onn sun jeu viagiaus lunsch per la Svizzeria entuorn ed hai pardagau circa 150 gadas, malgrad mia paupradad spirituala, e surpriu ver 20 seras literaricas, aschia ch'jeu sun vegnius ualti vids, e stoi puspei rimnar el liung unviern.»

Diesch onns pli tard lavura el ella Svizzeria tudestga en favur de nosssa caussa romontscha e grischuna: «Il dis vergai sun jeu staus a Thun, Spiez e Winterthur en salas grondas cun referats sur de nosssa tiara romontscha, ina tiara incognita per ils biars ed hai saviu — naturalmein senza miu meret — entusiasmar ils confederai; mo jeu sun aunc adina debitor dil pievel romontsch.» —

Scriver e recitar ovras literaricas per honorar il scaffider, per far survetschs als compatriots, ei bein ina buna caussa; quei ei fatg in bien diever de ses talents, sch'ei vegn fatg culla pura intenziun ed en biala harmonia culla sublima destinaziun, ch'il castgaun ha sin tiara. E pader Maurus ha fatg quei meisterilmein. Ei vegn reconoschiu generalmein, ch'el ei staus bia, mo oravontut in bien sacerdot, in religios, che carezava Diu ed il proxim e sia cella claustrala, in carstgaun de grond spert e cor, perfetgs en vertit cristiana.

Igl apiestel sogn Paul fa menziun de duns aunc pli aults, de «charismata meliora». Pader Maurus repeteva bia la biala supplica: «Pie Jesu, Domine, miserere mei!» Migeivel Segner Jesus, pren puccau de mei! Encunter la fin da siu bi viadi terrester domondava el bia sesez: «Quantum disto a Jesu?» Conta distanza eis ei aunc denter mei e Jesus? El vuleva cun tut siu orar e lavurar sevischinar a Jesus. Durond che P. Maurus scriveva la «Passiun e Gloria» de Niessegner eis el era vegnius pli datier al car Salvader, sco el menzionescha en ina brev. Schegie ch'el ha purschiu a ses amitgs numerus in cor aviert, ha el tonaton salvau en siu intern il pli intim della veta religiosa, spirituala tenor il plaid: «misterium meum mihi», miu misteri salvel jeu serraus en miu cor. El manegiava cun raschun, ch'ei seigi avunda, sch'igl egl de Diu vesi ed enconuschi quei. Davart las vertits cristianas de quei um de Diu ha il pievel ina aulta opiniun. Pader Maurus ha buca vuliu metter tiarms a sia carezia e survetscheivladad. Durond l'jamna de

sia atgna «Passiun» el spital a Glion ha el sco adina dau in oreifer exempel de pazienza e carezia dil Crucifigau. El ei aschia buca vivius en quest mund adumbatten. Sch'il signur sur nossa veta ha era clamau ei vi sur la montogna en l'otra megliera veta, Pader Maurus plaida aunc vinavon cun nus, cunzun entras ses cudischs ed exempels.

Ils affons pigns emprendan d'enconuscher en scola siu «Sigisbert en Rezia», ils giuvens produceschan ses teaters, il pievel legia las annadas dil «Pelegrin», digl «Ischi», ils vegls mediteschan il cuntegn de siu cudisch d'oraziuns: «Sera sontga», en las stivas dellas familias cristianas vegn a pender vid la preit in maletg della fatscha beinvulenta dil car e bien amitg dil pievel P. Maurus Carnot de Samnaun e Mustèr. Vale!

A professor Pader Maurus Carnot O. S. B.

En giuvens onns nus selegnavan
 Spel «larisch de Laret»;
 En Voss'umbriva ruassavan
 Tadlond in bien tempset:
 Ed ussa, complenend siatonta,
 Vus semeglieis aunc ina plonta.

Igl jeli clar e fin d'ulivas
 Stuein nus preziar,
 Cuntegn gie forzas nutritivas
 E po bia mals levgiar.
 Sco gl'uliver ses fretgs unfrescha,
 Vies cor bia scazis regalescha.

Havesses Vus buc la carezia,
 Sco gl'uliver plein fretgs,
 Tgei lu gidass tut la letezia?
 Il giubel fuss bein schetgs;
 Mo Vus purteis en abundonza
 Ulivas de grond'impurtonza.

Dagl jeli de carezia buna
Vies cor ei emplenius,
Da tuttas varts quei plaid resuna,
Vies num ei benedius;
Sogn Gion ha dau a Vus l'unschida,
Raccolta reha vegn purschida.

Agl uliver dat la carschientscha
Il bab de tuts talents;
Dal tschiel descenda la sabientscha
E tuts success stupents:
Bien uliver, aunc ditg flurescha,
E cun bien jeli tuts nutrescha!